

Vpliv sodobnega varnostnega okolja na izvedbo poslanstva misije Združenih narodov – študij primera južnega Libanona

Impact of the Modern Security Environment on Achieving the United Nations Mission Objective: Case Study of Southern Lebanon

Povzetek

Človeško družbo je vso zgodovino spremljal boj za življenjskim prostorom, ozemljem, resursi in prevlado ene entitete nad drugo. Vse te težnje so posledično vplivale na varnost posameznika, družbe in celotne mednarodne skupnosti. Bližnji vzhod, predvsem Libanon, občuti te posledice že od konca druge svetovne vojne. Pretresi, ki jih je zaradi vseh teh dejavnikov doživljala libanonska družba, so od mednarodne skupnosti zahtevali ukrepanje in vzpostavitev pogojev za reševanje perečih, kompleksnih problemov po mirni poti, brez uporabe sile.

Mednarodna skupnost, na čelu z OZN, je že leta 1948 sprejela odločitev, da na nemirnem Bližnjem vzhodu ustanovi prvo mirovno operacijo, čeprav v ustanovni listini OZN nikjer niso bile omenjene niti v praksi razvite tovrstne mirovne operacije. Brez predhodnih izkušenj, a z velikimi pričakovanji, se je začelo novo in izredno pomembno poglavje v reševanju mednarodnih sporov pod vodstvom OZN.

Prispevek izpostavlja problematiko reševanja zapletenih mednarodnih odnosov in varnostno-političnih okoliščin s pomočjo varnostnih mehanizmov OZN na primeru delovanja njene najstarejše še delujoče misije UNTSO OGL v južnem Libanonu. Vzdrževanje krhkega miru predstavlja celotni mednarodni skupnosti, zlasti pa OZN, še naprej velik izziv pri reševanju zapletenega

varnostnega labirinta, na katerega v zadnjem času močno vpliva tudi nemirna Sirija, vključno z vrsto vpletenih strani, od Irana, Izraela, Savdske Arabije, Turčije in ZDA do Ruske federacije. Zdi se, da varnost na Bližnjem vzhodu pomeni le percepcijo, ki jo vsak akter na tem območju razume zelo drugače. Dokler bo tako, tudi velikega premika v smeri »rešitve problema« na podlagi opravljene raziskave ne vidimo.

Ključne besede: UNTSO, UNIFIL, vojaški opazovalec, Libanon, Bližnji vzhod.

Abstract

Throughout history, human society has faced a struggle for a living environment, territory, resources, and domination of one entity over another. All these tendencies have consequently influenced the safety of individuals, society and the whole international community. The Middle East, particularly Lebanon, has felt these consequences since the end of the Second World War. The upheavals undergone by Lebanese society have required the international community to take action and establish conditions for dealing with pressing complex problems in a peaceful way, without the use of force.

In 1948 the international community, headed by the United Nations, adopted a decision to form the first peace operation in the troubled Middle East, even though these types of peace operations were not mentioned in the Charter of the United Nations, nor had they ever been put into practice. Without prior experience, but with great expectations, a new and extremely important chapter in international conflict resolution commenced under the auspices of the UN.

This article focuses on the issue of dealing with complicated international relations and security policy situations with the help of UN security mechanisms in the example of its oldest still active mission, UNTSO OGL in southern Lebanon. The maintenance of a fragile peace continues to present a serious challenge to the entire international community, especially the UN, in solving a complicated security labyrinth, which has been significantly affected by a tumultuous Syria and a series of involved countries, including Iran, Israel, Saudi Arabia, Turkey, the USA, and the Russian Federation. It

seems that security in the Middle East is really a matter of perception, which each party active in this region understands very differently. The conducted research suggests that as long as the situation remains as it is, a significant shift towards a “resolution to the problem” will be out of reach.

Key words: UNTSO, UNIFIL, military observer, Lebanon, Middle East.

1 Uvod

Libanon velja za najbolj demokratično državo v arabskem svetu. Politični sistem, ki temelji na parlamentarni demokraciji, ima v svoji ustavi zapisano načelo razdelitve položajev glede na veroizpoved oziroma sektaško pripadnost. Konfesionalni politični sistem je bil uveden z namenom, da bi se izognili sektaškim konfliktom. Pa vendar, ravno verska in sektaška razdelitev je bila vedno šibek člen, ki je omogočil, da Libanon postane glavni poligon za tuje vojaške intervencije in nastanek številnih militantnih organizacij ter nenazadnje iniciator, »vžigalna vrstica«, državljanske vojne leta 1975.

Prisotnost misije UNTSO (angl. *United Nations Truce Supervision Organisation* – UNTSO) v Libanonu sega v november 1948, ko je Varnostni svet Združenih narodov pozval vse vpletene strani v sklenitev premirja. Avgusta 1949 je bila ustanovljena izraelsko-libanonska komisija za premirje (angl. *Israel/Lebanon Mixed Armistice Commision* – ILMAC). Globoka razdeljenost v družbi ter predvsem verska in sektaška trenja so leta 1975 pripeljali do 15-letne državljanske vojne. Napad Palestinske osvobodilne organizacije (angl. *Palestine Liberation Organization* – PLO), ki ga je 11. marca 1978 izvedel na izraelski avtobus, je bil povod za izraelsko vojaško operacijo, imenovano Litani. 19. marca 1978 je bil z resolucijama Varnostnega sveta Združenih narodov št. 425 in 426 ustanovljen UNIFIL (angl. *United Nations Interim Force in Lebanon*), ki mu je bila dodeljena novoustanovljena Opazovalna skupina Libanon (angl. *Observer Group Lebanon* – OGL). Izrael je leta 1982¹ znova poslal svoje vojaške enote v Libanon. Z vojaškim posredovanjem (operacijo), imenovanim Mir za Galilejo, se je začela prva libanonska vojna, ki je trajala

¹ Izrael je bil po sklenitvi premirja z Egiptom leta 1979 odločen, da naredi konec nestabilnim razmeram na severni meji svoje države in je leta 1982 vkorakal v Libanon s ciljem uničiti PLO. Izraelske enote so se leta 1985 deloma umaknile iz Libanona (ostale so v južnem delu), popolnoma pa so se umaknile 24. maja 2000 (osebni zapiski s predavanj UNTSO OGL).

do leta 1985. Obdobje prve libanonske vojne je na površje dvignilo novo militantno skupino Hezbollah, ki je imela močno zaslombo v Iranu. Nova in utrjena politična zaveznitva so tlakovala negotovo in predvsem z različnimi nasilnimi konflikti prežeto prihodnost Libanona. V takšnih okoliščinah je bil UNTSO OGL vedno med kladivom in nakovalom. Po drugi libanonski vojni leta 2006 je bil ustanovljen UNIFIL II, ki je s prvotnih 2000 vojakov dobil občutne okrepiteve ter trenutno šteje 11.155 vojakov in ostalega osebja. S tem obdobjem se je začelo zelo tesno sodelovanje med UNTSO in UNIFIL, ki traja še danes.

OZN, ki je na tem območju prisoten že tako rekoč od svoje ustanovitve, je z varnostnimi mehanizmi, ki jih ima na voljo vsa ta desetletja, ustvarjal pogoje za mirno reševanje nesoglasij in blažnje spopadov med vsemi vpletenimi stranmi. V nalogi bomo prikazali neprecenljivo vlogo in vrednost OZN ter njene misije UNTSO, ki kljub izredno kompleksnemu varnostnemu okolju Bližnjega vzhoda upravičuje delovanje in svoj obstoj do izpolnitve poslanstva misije.

Prispevek temelji pretežno na kvalitativni strategiji in kvalitativnih metodah, ki pa jih je bilo treba zaradi zahtevnosti analiziranja predmeta proučevanja v daljšem časovnem obdobju dodatno podkrepiti s kvantitativnimi metodami. Jedro empiričnega dela prispevka se nanaša na primerjalno analizo, s katero kontrastiramo podobnosti in razlike evolucije odnosov sprtih strani pred drugo libanonsko vojno in po njej ter razvoj in vlogo UNTSO v teh odnosih. Posebno vrednost prispevka predstavlja zelo nazorno predstavljena in analizirana vloga vojaških opazovalcev, v okviru katere opredeljujemo ključna merila, potrebna za njihov izbor. Ta merila imajo lahko v končni fazi posebno aplikativno vrednost za odločevalce v Slovenski vojski pri izbiri in napotitvi kadra v mednarodne operacije in misije. Čeprav so spoznanja v veliki meri usmerjena v specifično področno problematiko (tj. misijo UNTSO), so pomembno osvetlila tudi širši (sodobni) varnostno-politični kontekst Bližnjega vzhoda ter izpostavila vlogo in pomen varnostnih mehanizmov OZN pri zagotavljanju globalne varnosti.

2 Determinante varnostnega okolja Libanona

2.1 Libanon

Sodobni Libanon je unitarna večstrankarska republika s parlamentarnim modelom. Z libanonsko ustavo, sprejeto leta 1926, pozneje večkrat spremenjeno in dopolnjeno (nazadnje leta 1995), ter narodnim sporazumom iz leta 1943 so bile najvišje državne funkcije razdeljene po točno določenem verskem ključu, po katerem je moral biti predsednik države maronitski kristjan, predsednik vlade sunitski in predsednik parlamenta šiitski musliman. S spremenjenim deležem obeh glavnih religij je tovrstni princip postajal čedalje bolj problematičen.² Libanon je postal samostojen leta 1943, francoske sile pa so se iz njega umaknile tri leta pozneje (<https://www.britannica.com/place/Lebanon/Government-and-society#ref23373>).

S podpisom Taifskega sporazuma oktobra 1989 in koncem državljanske vojne je v svetu prevladovalo prepričanje, da je Sirija glavni dejavnik, ki lahko Libanonu prinese mir in stabilnost. Tudi zahodne države, ZDA, Izrael in nekatere arabske države so sprejemale vlogo Sirije kot neke vrste mirovnihi enot, ki naj bi pomirile sprte strani. Dojemali so jo kot dovolj veliko silo, ki bo zagotovila stabilnost Libanona in predvsem omejila naraščajočo moč Hezbolaha, še posebej med šiitskim delom prebivalstva.

Nedolgo zatem se je zgodil 11. september 2001, ko je Al Kaida izvedla napad v ZDA in je takratni predsednik ZDA George W. Bush razglasil vojno proti terorizmu. Ta sprememba, vojna proti terorizmu, je v regionalnem in mednarodnem okolju vodila proti konfrontaciji med ZDA in Sirijo. Bashar al-Asad je bil že tako ali tako *persona non grata* in sovražnik, za katerega so ZDA menile, da ga je treba onemogočiti, če ne že kar strmoglaviti. Libanon je bil le ena izmed lokacij, kjer je ta kampanja potekala. Uveljavljanje ameriške politike, to je uničenje talibanskega režima v Afganistanu in režima Sadama Huseina v Iraku ter notranjepolitičnih situacij v regiji, je privedlo do vstajenja Irana kot regionalne velesile. Iran je začel širiti svojo prevlado ne le v zalivskih

² Namesto dotedanje paritetne delitve sedežev v narodni skupščini s po 64 sedeži za kristjane in muslimane je nov zakon o volitvah z drugačno razdelitvijo volilnih okrožij muslimanom vnaprej zagotovil večino. Zato so nekatere krščanske opozicijske skupine bojkotirale volitve leta 1992 in odtlej nimajo predstavnikov v parlamentu (Javornik, 1998, str. 297).

državah, ampak tudi v Libanonu preko Hezbolaha in v Gazi s pomočjo Hamasa³. Sunitiski del arabskih držav je z ekspanzionizmom šiitskega iranskega vpliva na Bližnjem vzhodu postal vidno zaskrbljen, še posebej zaradi prevlade šiitov v Iraku. Dolgoletno sirsko zavezništvo z Iranom je bilo povod za nastala globoka trenja med Damaskom in drugimi arabskimi državami. Sirski odnosi z Egiptom so bili že vrsto let skrhani, medtem ko so bili odnosi s Savdsko Arabijo v krizi zaradi pomoči Damaska šiitskemu delu prebivalstva v Libanonu in Hezbolahu (Hansen in Heurlin, 2011).

2.1.1 Politične stranke

Free Patriotic Movement (kristjani) – njen ustanovitelj in dolgoletni vodja Michel Aoun, ki je bil med letoma 1990 in 2005 v izgnanstvu, je postal leta 2016 predsednik države. Njegov zet Gebran Bassil je od Aouna leta 2015 prevzel vodenje stranke, in sicer šele po intervenciji njegovega tasta. Za vodilni položaj so se borili tudi ostali člani Aounove družine.

Progressiv Socialist Party (druzi) – ustanovil jo je Kamal Joumblatt, ki jo je vodil vse do leta 1977, ko je bil nanj izvršen atentat. Nasledil ga je Walid Joumblatt, ki pa že pripravlja teren za predajo vodenja stranke svojemu sinu. Taymour Joumblatt, ki naj bi nasledil očeta na vrhu stranke, bo težko kos vsem izzivom libanonskega političnega življenja. V sirskega konfliktu je stranka jasno pokazala, da spada v blok, ki podpira sirska opozicijo.

Lebanese Forces (kristjani) – sedanjega vodjo Samirja Geagea, ki je bil leta 1994 zaradi vojnih zločinov, storjenih med državljansko vojno, in kot naročnik štirih političnih atentatov (tudi predsednika vlade Rashida Karamija) obsojen na dosmrtni zapor, je leta 2005 libanonski parlament pomilostil (BBC, 18. julij 2005). Medtem ko je bil Geagea zaprt, je stranko vodila njegova žena in dolgoletna članica parlamenta Strida Geagea. Omeniti velja, da je bil Geagea edini vodja katerekoli libanonske milice, ki je bil obsojen na zaporno kazen zaradi vojnih zločinov, storjenih med državljansko vojno. Glede na tesne stike z Rijadom in Washingtonom bo imela stranka velik vpliv v libanonskem

³ Hamas – sunitiska islamska fundamentalistična organizacija, ki je nastala leta 1987. Ustanovil jo je šejk Ahmed Yassin (<https://en.wikipedia.org/wiki/Hamas>).

političnem življenju, ne glede na to, ali bo v opoziciji ali pa kot del vladajoče opcije (Young, *The National*, 16. avgust 2018).

Kataeb Party (kristjani) – v času državljanske vojne je bila ta stranka verjetno najmočnejša delujoča oborožena milica. Iz te stranke oz. družine Gemayel so izšli trije predsedniki države. Današnji vodja stranke Sami Gemayel, ki nagovarja mlajšo generacijo volivcev in se povezuje s civilno družbo, poizkuša dajati podobo mladosti ter boju proti korupciji. Glede na krvavo preteklost stranke mu bo težka uspelo.

Future Movement (suniti) – stranka, ki ima močno zaslombo v Savdski Arabiji, kjer so si člani družine Hariri s pomočjo kraljevega dvora ustvarili bajno bogastvo. Oče sedanjega predsednika vlade, Rafik Hariri, je bil leta 2005 ubit v eksploziji avtomobila bombe. Stranka je pod močnim vplivom, če že ne celo pod popolnim nadzorom Savdske Arabije in njenih strateških interesov.⁴ Kot lahko vidimo pri Hezbolahu, ki služi za zadovoljevanje iranskih strateških interesov v Libanonu, je v enaki vlogi tudi ta stranka oz. gibanje. Ob tem se postavlja vprašanje, ali so interesi botrov tega gibanja pomembnejši od interesov lastne države in sunitske skupnosti v njej. Vse kaže, da je tako.

Amal (šiiti) – vodjo te stranke, Nabiha Berrija, lahko označimo za velikega mojstra libanonske politike. Kot predsednik parlamenta to funkcijo zaseda že nepretrgano od leta 1992. Glede na njegovo starost (81 let) se v stranki kaže zaskrbljenost, kdo ga bo na čelu stranke zamenjal. Berri je izjavil, da si ne želi, da bi ga zamenjal njegov sin. Eden izmed potencialnih kandidatov, ki se pojavlja, je finančni minister Ali Hassan Khalil, dolgoletni najbližji sodelavec. Ravno tako kot Free Patriotic Movement in Hezbolah tudi ta stranka podpira vlado sirskega predsednika Bašarja Al Asada.

Hezbolah (šiiti) – govorom vodje stranke Hezbolah Hassana Nasrallaha vedno pozorno prisluhnejo domača javnost in države Bližnjega vzhoda. Zaradi vse večje politične prisotnosti in vojaške moči Hezbolaha ne samo v Libanonu,

⁴ Kljub krhkim odnosom med državami je bil v ozadju vedno prisoten izrazit politični apetit vplivnih držav Bližnjega vzhoda, med njimi tudi Savdske Arabije. Na močno vpletanje tujih deležnikov v libanonsko politiko in nasploh na dogajanje v Libanonu kaže nedavni primer zrežiranega odstopa libanonskega premierja Saada Haririja leta 2017 (odstopno izjavo je podal kar preko televizijskega nastopa med svojim obiskom v Savdski Arabiji), za katerim so stale savdske oblasti (Barnard in Abi-Habib, 2017). Čez mesec dni je Hariri zaradi pritiska notranjih libanonskih silnic preklical svoj odstop (Humud, 2018).

ampak tudi v njegovi širši regiji, ter povezanosti s terorističnimi aktivnostmi mednarodna skupnost na libanonsko politično vodstvo vrši velik pritisk, da to edino preostalo militantno gibanje, skladno z mednarodnimi sporazumi in resolucijo Varnostnega sveta Združenih narodov št. 1701, popolnoma razoroži. Amal in predvsem njihov vodja Nabih Berri sta za Hezbolah izrednega pomena. Ne glede na to da evropske države razločujejo med političnim delom in vojaškim delom stranke, ima Amal pogostejše stike z zahodnimi politiki. Izpostaviti velja tudi, da nekateri člani Hezbolaha nimajo takšne svobode potovanja v tuje države kot njihovi zavezniki iz Amala. Iz tega izhaja, da igra Amal neke vrste vlogo »kurirja« med zahodnimi državami in Hezbolahom (Young, The National, 16. avgust 2018).

2.1.2 Palestinski begunci v Libanonu

Kmalu po nastanku modernega, samostojnega Libanona se je leta 1948 rodila nova bližnjevzhodna država Izrael. Izraelska razglasitev samostojnosti je povzročila dogodek, ki ima še danes precejšnje posledice za Libanon. Trume palestinskih beguncev so pribežale na ozemlje severne sosedje. Ocenjuje se, da je kot posledica arabsko-izraelske vojne leta 1948 v Libanon pribežalo na deset tisoče Palestincev, ki se niso smeli več vrniti v svojo domovino. Tekom burne zgodovine na tem območju Bližnjega vzhoda se je število teh do leta 2014 povečalo na 448.559.⁵

Leta 1968 so Palestinci s pomočjo sunitov začeli z napadi na Izrael. Situacija se je po letu 1970 v Libanonu še poslabšala, ko so bili PLO in militantni Palestinci izgnani iz Jordanije. PLO si je za nov sedež organizacije omislila Beirut. Napetost v Libanonu je naraščala predvsem v smislu medverskih in medsektaških napetosti med kristjani, šiiti in suniti. Libanonske varnostne sile niso bile zmožne kontrolirati, kaj šele zaježiti izbruhov nasilja. Krščanski del je verjel, da bo nadaljnja usoda Libanona v veliki meri odvisna od militantnih Palestincev, ki so v Libanonu ustvarili neke vrste »državo v državi«. Nezadovoljstvo muslimanov se je stopnjevalo zaradi politične prevlade kristjanov, še zlasti zaradi razmerja med številom muslimanov in kristjanov. Lahko rečemo, da je bilo novonastalo zavezništvo logična posledica politične

⁵ Podatki, ki jih je zbrala UNRWA (United Nations Relief and Works Agency), so s 1. julija 2014 (<https://www.unrwa.org/where-we-work/libanon>).

situacije, v kateri se je muslimanski del prebivalstva povezal oz. postal zaveznik s Palestinci.

Po mnenju Manal Kortam, palestinske aktivistke in mednarodne pravnice (po Videmšek, 2018), so v Libanonu živeči palestinski begunci tako rekoč brez osnovnih pravic. Njena kandidatura za palestinski poslanski sedež na parlamentarnih volitvah leta 2018 je zbudila ogromno pozornosti. Kljub temu libanonski parlament ne pozna termina palestinski poslanski sedež. Aktivistka je dosegla, da palestinsko vprašanje ni več postranska tema. Palestinska begunska taborišča so po besedah Julie Peteet (*The Dilemma of the Palestinians in Lebanon in: Lebanon's Second Republic*, 2002) danes v Libanonu neke vrste vojni spomin.

2.2 Hezbolah, militantna organizacija

V Evropi in svetu obstajajo različna mnenja, ali je Hezbolah teroristična organizacija ali ne. Po mnenju High Level Military Group HLMG, oktober 2017) je Hezbolah versko motivirana teroristična hibridna organizacija, ki je ideološko povezana z iranskim vrhovnim vodjem. Za prevlado na libanonskem političnem prostoru uporablja skupek terorističnih, tradicionalno vojaških in političnih imperativov. Države, kot so ZDA, Izrael, Kanada, Francija, Japonska, Nizozemska in Arabska liga, so celotno organizacijo (tako politični kot vojaški del) razglasile za teroristično organizacijo. Nova Zelandija in EU pa imajo za teroristično organizacijo le vojaški del oz. vojaško krilo Hezbolaha (Carter, Joe, Providence, 2007). Tudi Slovenija pripada slednji skupini. Velika Britanija je v začetku leta 2019 Hezbolah kot celoto razglasila za teroristično organizacijo. Stališče Hezbolah je, da ni razdeljen na dve »ločini«, na vojaški in politični del, temveč je ena celota.

Razvoj ali evolucijo Hezbolaha v grobem zaznamujejo tri obdobja, in sicer:

- nastanek Hezbolaha kot iransko podprte milice v obdobju okoli leta 1982,
- prehod v nacionalistično uporniško skupino/gibanje okoli leta 1990 in
- nastanek prevladujoče (angl. *mainstream*) politične stranke v libanonskem prostoru na prehodu v 21. stoletje.

Hezbollah pojmuje, da so družba, kultura, ekonomija, politika, mediji in različna zavezništva v službi totalitarne vizije odporne družbe (angl. *resistant society*). Ne glede na to kako disfunkcionalen se Libanon zdi, je preprečil vzpon domačega totalitarnega režima. Izziv, ki ga predstavlja Hezbollah, je nov v ključnih pogledih. Tako kot je palestinski tako imenovani Fateh Land⁶ v 70. letih 20. stoletja pripeljal do vojne. Ta zgodba se lahko ponovi v 21. stoletju s Hezbollahom. Podobno ugotavlja tudi Badram, ki pravi, da bo Hezbollah skladno s svojim značajem in političnim programom še naprej preprečeval nastanek normalnega, neodvisnega in miroljubnega stanja v Libanonu ter bo predstavljal vir nestabilnosti za državljane, sistem vladanja in nacionalno varnost (Badram, 2009).

3 Vojaški opazovalci – nosilci poslanstva mirovnih operacij OZN

3.1 Naloge vojaških opazovalcev

Definicijo vojaškega opazovalca je celovito zajela V. Sancin (Sancin in drugi, 2009, str. 264), ki pravi: »Vojaški opazovalci OZN (angl. *United Nations Military Observers*) so mednarodna skupina častnikov, ki jim poveljuje načelnik vojaških opazovalcev (*Chief Military Observer*). So neoboroženi, nosijo nacionalne uniforme ter poleg nacionalnih činov tudi simbole OZN (naramno oznako in modro baretko). Organizirani so v mešanih (mednarodnih) skupinah in razdeljeni v manjše ekipe, ki so razporejene po celotnem območju delovanja misije. Njihove naloge med drugim vključujejo opazovanje in poročanje o kršitvah dogovora o prekinitvi ognja, patroljiranje in poročanje z izoliranih področij, preiskovanje nesreč, pomoč pri prehodu mejnih območij pri predaji žrtev ali vojnih ujetnikov, pogajanja in mediacijo med strankami v sporu, nadzor razoroževanja in uničenja orožja, opazovanje in poročanje o kršitvah človekovih pravic ter pomoč humanitarnim agencijam.«

⁶ Fateh Land oz. PLO Land – poimenovanje južnega Libanona zaradi velike prisotnosti PLO in Fateha ter pogostih infiltracij in napadov na Izrael.

Ne glede na termin vojaški opazovalec pa nikjer ne zasledimo, da bi se vojaški opazovalci ukvarjali z obveščevalno dejavnostjo. Poročanja in opazovanja ne moremo enačiti z obveščevalno dejavnostjo. Že sam termin obveščevalna dejavnost, ki ga mnogi povezujejo z vohunjenjem, ima negativen prizvok, še posebej v skupnosti vojaških opazovalcev OZN. Vzrok lahko najdemo že v tem, da povzroča sum nepristranskosti, ki lahko vpliva na dobronamernost in medsebojno zaupanje vpletenih strani. Pojav suma pri eni od sprtih strani, da vojaški opazovalci oz. mirovniki prikrito zbirajo obveščevalne podatke, bi se lahko razumelo kot pomoč ali podpora nasprotni strani, kar bi ogrozilo njihov status nepristranskega in nevtralnega akterja. Neomadeževan status nepristranskosti in nevtralnosti je ključnega pomena tako za fizično varnost opazovalcev in enot kot tudi za politični uspeh misije.⁷

Kljub temu je treba poudariti, da sta dolgoletna prisotnost ter profesionalni odnos misije UNTSO in vojaških opazovalcev, ki so dobro znani lokalnemu prebivalstvu, državnim uradnikom, verskim predstavnikom in varnostnim organom, pogoja za uspešno izvedbo poslanstva misije. Vsakodnevna interakcija z njimi, sprejemanje vojaških opazovalcev kot opazovalcev in nepristranskih pričevalcev dogajanja na terenu pa je velika dodana vrednost za stabilno varnostno okolje, misijo samo in navsezadnje za lokalno prebivalstvo.

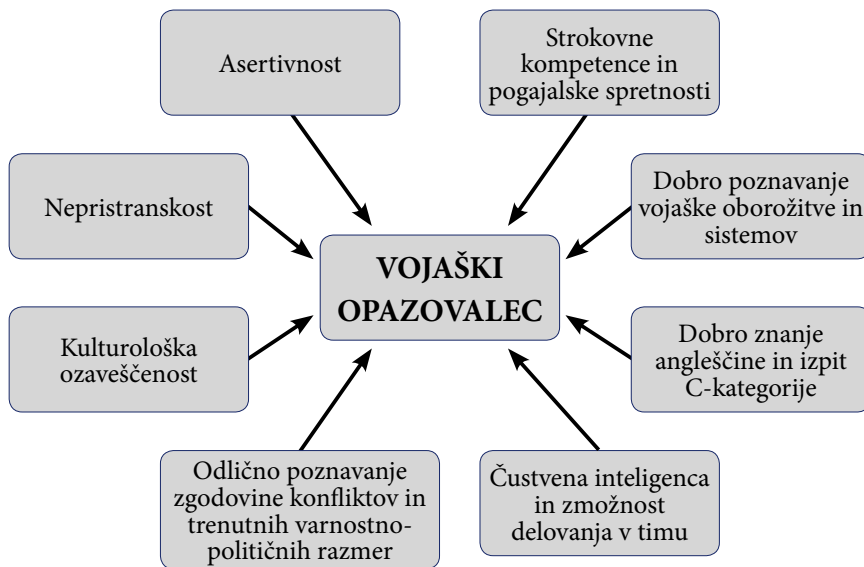
3.2 Izbor vojaških opazovalcev

Vojaško znanje in prilagodljivost sta lastnosti, ki sta nujni za uspešno izvedbo nalog v kompleksnem in hitro spreminjajočem se okolju. Prilagodljivost je zahtevana tudi glede kulturološke drugačnosti in strpnosti, nepristranskosti, čustvene zrelosti, ki skupaj z vojaškimi znanji in veščinami tvorijo celoto nekega častnika, sposobnega izvesti naloge skladno s poslanstvom misije.

⁷ Primer oz. incident, ki ga lahko omenimo za ilustracijo in prikazuje, kako občutljivo je to območje, se je zgodil 7. oktobra 2000, ko so pripadniki Hezbolaha ugrabili tri izraelske vojake, ki so izvajali naloge patroliranja ob tehnični ograji (angl. *technical fence road*), približno 450 metrov od vojaške baze UNIFIL UNP 4-7C. Pripadniki UNIFIL so iz baze lahko opazovali, fotografirali in snemali del poteka ugrabitve pripadnikov izraelskih obrambnih sil (angl. *Israel Defense Forces – IDF*). Informacije, pridobljene s tem opazovanjem, so bile skoraj 18 mesecev nedostopne Izraelcem, čeprav so z vsemi naporji želeli ugotoviti usodo ugrabljenih vojakov. Po dogovoru z Združenimi narodi si je izraelska stran lahko ogledala posnetek na sedežu OZN v New Yorku šele potem, ko so bili iz njega izrezani določeni deli posnetkov, s katerimi bi lahko prepoznali posameznike ali prevozna sredstva, ki so bila vpletena v incident (Shlomo, 2003).

Izkušeni vojaški častniki, katerih naloga je izvajanje nepristranskih in neodvisno potrjenih ugotovitev na terenu, zahtevajo celovito usposobljenega častnika.⁸ Poznavanje in usposobljenost iz vojaških veščin je le majhen delček v mozaiku vojaškega opazovalca, ki mora imeti predvsem čustveno inteligenco in občutek za kulturno raznolikost, ki je prisotna tako v sklopu organizacije kot na področju države, v kateri deluje. Bistveno je tudi poznavanje zgodovinskih dejstev in kompleksnosti varnostne situacije. Občutek za »prefinjen pristop« do domačinov ter pristen in spoštljiv odnos je »orožje«, s katerim zagotavljajo varnost pripadnikom organizacije in nenazadnje lastno varnost. Najprej varnost – vodilo, ki ga OZN vedno izpostavlja in ne dopušča sebičnih dejanj, ki bi vodila v ogrožanje posameznikove varnosti.

Slika 1: Ključna merila za izbor vojaškega obveščevalca UNTSO

Vir: lasten

⁸ Nepristranskost in objektivnost v poročanju sta zagotavljeni s tem, da sta v patrolji vojaških opazovalcev OGL UNTSO vedno po dva opazovalca iz različnih držav. Če v ugotavljanju dejstev določenega dogodka ne moreta uskladiti svojih mnenj, sta dolžna napisati vsaka svojo različico dogodka. Ravno takšen način delovanja, nepristranskost, strokovnost in objektivnost v poročanju so najmočnejše orožje, s katerim si opazovalci zagotavljajo lastno varnost in spoštovanje med vpletenimi stranmi ter so cenjen vir verodostojnih informacij za OZN.

4 UNTSO

4.1 Poslanstvo in naloge

Poslanstvo misije UNTSO je opazovanje in nadzor prekinitve ognja ter pomoč stranem v sporu pri implementaciji sporazuma o premirju. Na podlagi resolucije Varnostnega sveta Združenih narodov št. 73 se mandat UNTSO glasi: »Opazovanje in ohranjanje premirja in po potrebi nuditi pomoč strankam pri sporazumih v obliki nadzora uporabe in spoštovanja pogojev teh sporazumov« (UNTSO SOP, 2017, točka 1.4.1).

Zaskrbljenost OZN nad varnostno situacijo na Bližnjem vzhodu se je pojavila že ob samem nastanku judovske države. Resolucijo Varnostnega sveta Združenih narodov št. 47/181⁹ (ali Načrt Združenih narodov o delitvi Palestine, 1947) je 29. novembra 1947 sprejela Generalna skupščina na srečanju Združenih narodov v New Yorku. Resolucija je predlagala načrt za rešitev spora med Judi in Arabci v Palestini, ki je bila tedaj pod britansko upravo. Načrt OZN je predvideval razdelitev Palestine na dve državi, judovsko in arabsko. Območje Jeruzalema je bilo po načrtu izvzeto (lat. *corpus separatum*) iz delitve in bi ostalo nikogaršnje ozemlje pod nadzorom OZN, ki bi bilo dostopno vsem. Judje v Palestini so omenjeno resolucijo smatrali kot pravno podlago za ustanovitev Izraela, arabska skupnost pa je resolucijo zavračala, kar je povzročilo izbruh nasilja (<https://www.britannica.com/topic/United-Nations-Resolution-181>).

Do danes je sodelovanje v misiji UNTSO od prvotno treh naraslo na 23 držav. Gre za večnacionalno sestavo, ki obsega okrog 153 vojaških opazovalcev, 91 mednarodnih civilnih oseb in 153 nacionalnih civilnih oseb. Od leta 1998 je na misiji prisotna tudi Slovenija, ki trenutno zagotavlja 20. rotacijo slovenskih vojaških opazovalcev. Neprecenljive izkušnje iz delovanja na takšnem tipu misije in učenje iz izkušenj prispevajo tudi k razvoju Slovenske vojske,

⁹ »Generalna skupščina OZN, v kateri so zastopane vse države članice OZN, je ta predlog sprejela in 29. novembra 1947 z dvotretjinsko večino (33 za, 13 proti in 10 vzdržanih) sprejela tako imenovano delitveno resolucijo (181/II), v kateri je bil vsebovan večinski predlog delitve. Tako je resolucija 181/II določila, da se bo ozemlje britanske mandatne Palestine (med Sredozemskim morjem in reko Jordan) razdelilo na judovsko državo (56 odstotkov ozemlja) in arabsko-palestinsko državo (42 odstotkov ozemlja), medtem ko naj bi mesto Jeruzalem s širšo okolico (2 odstotka ozemlja) prišlo pod skrbništvo OZN.« (Šterbenc, <http://media.primorski.eu/media/attach/2012/03/sterbec.pdf>).

predvsem pa pomenijo zavedanje, razumevanje, solidarnost in prispevek zunanje politike Republike Slovenije k zagotavljanju mednarodne varnosti.

Misija nima časovnega okvira in gre za tako imenovano odprto misijo (angl. *open-ended*). Trajanje misije je zelo ohlapno opredeljeno v isti resoluciji in pravi: »Odvisno od nadaljnjih odločitev Varnostnega sveta ali Generalne skupščine, sporazumi o premirju ostanejo v veljavi v skladu s to resolucijo in resolucijo 50 (1948) z dne 29. maja 1948, dokler ne bo dosežena mirna odločitev o položaju Palestine v prihodnosti« (UNTSO SOP, 2017, točka 1.4.2).

Glavne naloge UNTSO so:

- opazovanje razmejitenih črt, določenih v sporazumu o prekinitvi ognja,
- preiskovanje in poročanje o domnevnih kršitvah prekinitve ognja,
- vzdrževanje diplomatskih in vojaških povezav,
- zbiranje, analiziranje in posredovanje zahtevanih informacij,
- koordinacija z UNIFIL, UNDOF, UNSCO¹⁰ in drugimi agencijami OZN,
- dajanje pomoči z izkušenimi vojaškimi opazovalci UNIFIL, UNDOF in ostalim misijam OZN.

Z nepristranskostjo in objektivnostjo, ki sta edini orožji vojaških opazovalcev, UNTSO izkazuje odločno mero moralne učinkovitosti in prepričljivosti. Zelo pomembna vloga se kaže tudi skozi samo vzdrževanje povezav z gostujočimi državami. V tem je tudi bistvo svobode gibanja, prehajanja mej med vsemi petimi državami, ki naj bi jo uživali vojaški opazovalci na območju delovanja misije – učinkovito preprečevanje konfliktov in napetosti.

Z ustanovitvijo UNIFIL II po drugi libanonski vojni in s sprejetjem resolucije Varnostnega sveta Združenih narodov št. 1701 je bil UNTSO OGL dodeljen kot pomoč UNIFIL pri izpolnjevanju določil resolucije Varnostnega sveta Združenih narodov št. 1701. To pomeni, da je izvrševanje resolucije Varnostnega sveta Združenih narodov št. 73 odloženo do preklica omenjene resolucije.

¹⁰ The Office of the United Nations Special Coordinator for the Middle East Peace Process.

4.2 Vloga Opazovalne skupine Libanon (OGL)

Libanon je bil že od nekdanj stičišče različnih interesov vplivnih držav iz regije (Sirija, Iran, Savdska Arabija, Jordanija, Turčija, Izrael ...) in svetovnih sil (Francija, Velika Britanija, ZDA). Versko in sektaško razdeljena država z zunanjimi interesnimi vplivi je v svoji zgodovini večkrat doživela krvave spopade, od državljanske vojne, prisotnosti sirskih vojaških enot, izraelskih vojaških posegov, prisotnosti ameriški marincev itd. Vsa ta varnostna kompleksnost, sektaško in politično povezane dinastije ter burna zgodovina Libanona predstavljajo prizorišče delovanja misije UNTSO OGL.

Poslanstvo OGL je opredeljeno na naslednji način: OGL pod operativno kontrolo (OPCON) poveljnika sil UNIFIL opazuje, spremlja, poroča in/ali preiskuje incidente, ki bi lahko pomenili ali vodili v kršitev resolucije Varnostnega sveta Združenih narodov št. 1701 (2006). Poleg tega je v poslanstvu OGL omogočeno tudi povezovanje z ustreznimi organi na terenu, kot sta na primer IDF in LAF. S tako opredeljenim obsegom poslanstva se želi doseči situacijsko ozaveščenost poveljnika sil UNIFIL in zmanjšanje napetosti na območju izvajanja operacij (OGL Aide Memoire, ver. 8.1, MAR2018, 8).

5 Študij primera južnega Libanona

5.1 Delovanje UNTSO OGL pred drugo libanonsko vojno

Začetki delovanja UNTSO v Libanonu segajo v november 1948, ko je Varnostni svet OZN pozval strani, neposredno vpletene v konflikt v Palestini, da sklenejo premirje. Na podlagi tega je bila avgusta 1949 ustanovljena mešana izraelsko-libanonska komisija za premirje (angl. *Israel/Lebanon Mixed Armistice Commission* – ILMAC). Prvotno sta ga sestavljala po dva delegata z vsake strani in predsedujoči, ki ga je določil vodja misije UNTSO. Po vojni leta 1967, ko je Izrael naslovil ostro javno kritiko na delo ILMAC, je ta prenehal sodelovati v komisiji. Generalni sekretar je menil, da se delovanja komisije ne more prekiniti enostransko in da bo do končne, miroljubne rešitve delovala še naprej. 20. marca 1972 je libanonska vlada od Varnostnega sveta zahtevala,

da sprejme nujno potrebne ukrepe za povečanje prisotnosti enot Združenih narodov ob meji z Izraelom. Varnostni svet je odobril ustanovitev opazovalnih postaj (OP) v Naqouri, Khiamu in Marounu al-Rasu (RAS), ki so se nahajale na libanonski strani, in obenem povečal število vojaških opazovalcev s 7 na 21. Oktobra 1972 so bile ustanovljene tri dodatne opazovalne postaje, in sicer v Labbounehu (LAB), Marvahinu (HIN) in Markabeju (MAR). Prav tako se je povečalo število pripadnikov, in sicer na 34. Izrael ni dal privolitve k tej operaciji, zato je UNTSO izvajal svoje aktivnosti izključno na libanonskem ozemlju (OGL Information Book 2014).

Poleg povečanega obsega in strukture UNTSO se je povečal tudi obseg nalog, ki so zajemale tesnejše sodelovanje s pripadniki UNIFIL. To sodelovanje se je pozneje pokazalo kot zelo uspešno in učinkovito pri medsebojem izmenjevanju ugotovitev in informacij oziroma na sploh pri uspešni izvedbi mandata obeh misij. Tudi v tem primeru se je izkazala neprecenljivost znanja, ki ga posedujejo pripadniki UNTSO in ki je izrednega pomena za uspešno izvedbo mandata, danega UNIFIL z resolucijo Varnostnega sveta Združenih narodov št. 425. V začetnem obdobju ustanavljanja enot UNIFIL je vodja misije UNTSO opravljal vlogo poveljnika UNIFIL, vojaški opazovalci UNTSO pa so tvorili prvotno jedro poveljstva, ki je vodilo nujne priprave na prihod prvih enot UNIFIL. Z ustanovitvijo UNIFIL je UNTSO OGL prekinil z nalogami nadzora premirja in je bil dodeljen UNIFIL kot pomoč pri izvedbi mandata Varnostnega sveta št. 425. Poveljstvo ILMAC v Bejrutu ni postalo del OGL, temveč je delovalo kot povezovalna pisarna (angl. *liason office*) za potrebe UNIFIL do vzpostavitve njihove lastne izpostave. Južni Libanon je, navkljub prisotnosti enot UNIFIL, ostal najbolj nevarno območje opravljanja nalog za pripadnike UNTSO. Pogosto se je dogajalo, da so bili pripadniki ujeti v navzkrižni ogenj, čeprav so razne skupine in milice v glavnem spoštovale mednarodni status opazovalcev.

V tabeli 1 so prikazani organizacije, storilci, razne milice in število napadov, ki so jih ti izvedli v Libanonu v obdobju nastajanja OGL. V obdobju od izraelskega vdora v Libanon (leta 1978) je bil zaznan opazen skok v številu izvršenih napadov. Za veliko večino napadov, 55,69 odstotka (prvi napad leta 1971), ni znanega storilca oz. ni nihče prevzel odgovornosti za napad. Hezbolah je bil odgovoren za 12,22 odstotka napadov (prvi napad leta 1983),

Palestinci za 5,36 odstotka, PLO za 3,71 odstotka, ISIL za 2,01 odstotka (prvi napad leta 2014), Al-Nusrah Front za 1,17 odstotka (prvi napad leta 2013). Z odkritim in aktivnim vstopom Hezbolaha v sirsko vojno leta 2013 sta ISIL in Al-Nusrah Front izvedli številne napade v Libanonu kot maščevanje za njegovo vlogo v vojni.

Tabela 1: Seznam storilcev oboroženih napadov in število napadov v obdobju 1970–2017

Storilec	Obdobje		Skupaj
	1970–2005	2006–2017	
Neznani/Unknown	999	381	1.380
Hezbollah	279	24	303
Palestinians	133		133
Palestine Liberation Organization (PLO)	92		92
Islamic State of Iraq and the Levant (ISIL)		50	50
Al-Nusrah Front		29	29
Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia	26		26
Amal	24	1	25
Lebanese National Resistance Front	24		24
16 January Organization for the Liberation of Tripoli	24		24
9 February	21		21
Shaykh Subhi Al-Salih Forces	18		18
Abu Nidal Organization (ANO)	17		17
Front for the Liberation of Lebanon from Foreigners	13		13
Shia Muslim extremists	12		12
Liwa Ahrar al-Sunna		12	12
Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP)	11		11
Skupaj 17 storilcev ¹¹	1.693	497	2.190
Preostalih 150 storilcev ¹²	224	64	288
Skupaj vseh 167 storilcev ¹³	1.917	561	2.478

Vir: prirejeno po *National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism*

¹¹ V tabeli so predstavljeni le tisti storilci napadov, ki so po razpoložljivih podatkih (glej vir za izdelavo tabele) izvedli vsaj 10 napadov.

¹² Število 150 velja za obdobje 1970–2005.

¹³ Število 167 velja za obdobje 2006–2017.

Tabela 2 prikazuje podobne ugotovitve, kot izhajajo iz prejšnje tabele. Najpogostejša metoda načina izvršitve napada med letoma 1970 in 2017 je bila uporaba eksplozivnega sredstva (65,50 odstotka), sledita uporaba strelnega orožja (24,94 odstotka) in neznano sredstvo (8,35 odstotka). Tudi porazdelitev uporabljenih sredstev glede na obdobje je zelo podobna, s tem da se je med letoma 2006 in 2017 občutno povečalo število incidentov.

Tabela 2: Sredstvo za napad in število napadov v obdobju 1970–2017

Sredstvo	Št. napadov 1970–2005	Št. napadov 2006–2017	V % 1970–2005	V % 2006–2017	Skupaj	% Skupaj
Eksploziv/ Explosives	1.256	367	65,52 %	65,42 %	1.623	65,50 %
Strelno orožje/ Firearms	460	158	24,00 %	28,16 %	618	24,94 %
Neznano/ Unknown	188	19	9,81 %	3,39 %	207	8,35 %
Zažigalno sred./ Incendiary	6	8	0,31 %	1,43 %	14	0,56 %
Neredi/ Melee	4	9	0,21 %	1,60 %	13	0,52 %
Lažno orožje/Fake Weapons	2		0,10 %	0,00 %	2	0,08 %
Kemikalije/ Chemical	1		0,05 %	0,00 %	1	0,04 %
SKUPAJ	1.917	561	100 %	100 %	2.478	100 %

Vir: prirejeno po National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism

Podatki iz tabele 3 prikazujejo, katere so bile najpogostejše tarče terorističnih napadov in število žrtev po izbranih obdobjih. Najočitnejše odstopanje v porazdelitvi števila smrtnih žrtev med navedenima obdobjema opazimo pri napadih na zasebnike in njihovo lastnino (porast v drugem obdobju), podjetja (upad v drugem obdobju), napadih na verske osebe in inštitucije (porast v drugem obdobju) in v transportu (porast v drugem obdobju). Primerjava podatkov na letni ravni kaže, da je bilo v obdobju 1970–2006 v povprečju 95,88 smrtne žrtve kot posledica terorističnih napadov, v obdobju 2006–

2017 pa 64,09 smrtnih žrtev. Na podlagi podatkov lahko sklepamo, da je bilo obdobje po letu 2006, ko je bil v Libanonu samo en večji vojaški poseg in ni bilo državljanske vojne, povprečno letno število smrtnih žrtev občutno manjše.

Tabela 3: Tarče terorističnih napadov in število žrtev v obdobju 1970–2017

Tarča napadov	Št. žrtev 1970– 2005	Št. žrtev v % 1970– 2005	Št. žrtev 2006– 2017	Št. žrtev v % 2006– 2017	Št. žrtev skupaj	Št. žrtev v % skupaj
Vojska/Military	814	24,26 %	161	22,84 %	975	24,01 %
Private Citizens & Property/Zasebniki in zasebna lastnina	672	20,02 %	195	27,66 %	867	21,35 %
Teroristi in nedržavne milice/ Terrorists/Non- State Militia	389	11,59 %	65	9,22 %	454	11,18 %
Podjetja/Business	393	11,71 %	18	2,55 %	411	10,12 %
Vladna poslopja in zaposleni/ Government (General)	296	8,82 %	50	7,09 %	346	8,52 %
Diplomati in predstavništva/ Government (Diplomatic)	233	6,94 %	42	5,96 %	275	6,77 %
Strankarsko nasilje/ Violent Political Party	197	5,87 %	29	4,11 %	226	5,57 %
Policija/Police	117	3,49 %	49	6,95 %	166	4,09 %
Verske osebe in inštitucije/Religious Figures/Institutions	104	3,10 %	61	8,65 %	165	4,06 %
Izobraževalne ustanove/ Educational Institution	51	1,52 %	0	0,00 %	51	1,26 %

Tarča napadov	Št. žrtev 1970– 2005	Št. žrtev v % 1970– 2005	Št. žrtev 2006– 2017	Št. žrtev v % 2006– 2017	Št. žrtev skupaj	Št. žrtev v % skupaj
Transport/ Transportation	14	0,42 %	26	3,69 %	40	0,98 %
Novinarji in mediji/ Journalists & Media	37	1,10 %	1	0,14 %	38	0,94 %
Neznano/Unknown	24	0,72 %	6	0,85 %	30	0,74 %
Letališča in letala/ Airports & Aircraft	11	0,33 %	0	0,00 %	11	0,27 %
Nevladne organizacije/NGO	3	0,09 %	2	0,28 %	5	0,12 %
Turisti/Tourists	1	0,03 %		0,00 %	1	0,02 %
SKUPAJ	3.356	100,00 %	705	100,00 %	4.061	100,00 %

Vir: prirejeno po National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism

Izraelske vojaške operacije, sirska vojaška prisotnost, posredno vpletanje različnih svetovnih in regionalnih sil, vojaške enote OZN ter teroristični napadi so postali libanonski vsakdan. V vsej tej zmešnjavi so se vojaški opazovalci in enote UNIFIL izkazali kot učinkovito orodje za preprečevanje eskalacije spopadov. Po popolnem umiku IDF iz južnega Libanona (25. maj 2000), ki ga je ukazal izraelski predsednik vlade Ehud Barak, je situacija nakazovala, da se dogodki, ki so že v obdobju 1. libanonske vojne krojili varnostno situacijo v Libanonu, spet vračajo.¹⁴

5.2 Delovanje UNTSO OGL od druge libanonske vojne do danes

12. julija 2006 se je situacija drastično spremenila, ko je Hezbollah izvedel napad iz zasede na patroljo dveh vozil Hummer IDF v neposredni bližini libanonske vasi Ramyah oz. izraelskih vasi Zarit in Shetula. Napad je bil »casus belli«¹⁵ za 34-dnevno vojno, ki jo poznamo tudi kot drugo libanonsko vojno.

¹⁴ Kot primer lahko navedemo neuspeh poizkusa Hezbolaha ugrabitve izraelskih vojakov, ki se je zgodil novembra 2005 v vasi Ghajar, da bi dosegli izmenjavo ujetnikov vključno s Samirjem Kuntarjem, zloglasnim libanonskim teroristom.

¹⁵ Dogodek, ki je povod za vojno oziroma je izkoriščen kot opravičilo za vojno.

Še istega dne je libanonska vlada zahtevala od UNIFIL posredovanje pri dosegu premirja. Odgovor izraelske strani je bil jasen: premirje je odvisno od vrnitve ugrabljenih vojakov. Po poročanju časopisa Delo (14. julij 2006) je bil izraelski premier pripravljen končati vojaške operacije v Libanonu, če bi Hezbolah izpustil ugrabljenega vojaka, ustavil raketne napade in če bi se libanonska vlada odločila uresničiti resolucijo Varnostnega sveta Združenih narodov št. 1559, ki zahteva razorožitev vseh libanonskih milic.

Obe državi, tako Libanon kot Izrael, sta mednarodna pravna subjekta. Kot taka morata upoštevati in spoštovati svoje pravice in dolžnosti, ki izhajajo iz tega statusa. Hezbolah je izvršil napad na suvereno državo, ki je subjekt mednarodnega prava, sam pa tega statusa ne izpolnjuje, saj je nedržavna organizacija. V tem primeru je država Libanon tista, ki je odgovorna za dejanja Hezbolaha in bi morala ustaviti njegove napade. Če država noče ali ni zmožna ustaviti napadov, potem napadena država, v našem primeru Izrael, sme Libanon obravnavati kot državo napadalko. Ne glede na to pa je Hezbolah zavezan k spoštovanju mednarodnega humanitarnega prava. Pravice do samoobrambe Izraelu ni mogoče oporekati, vendar samo v takem obsegu, da ustavi napade z upoštevanjem načela sorazmerne uporabe sile. Istočasno je treba izpostaviti, da je poleg Izraela kršil mednarodno pravo tudi Libanon, s tem ko je gostil organizacijo (Hezbolah), ki želi eliminirati celo državo z njenimi prebivalci vred. Hezbolah je med drugo libanonsko vojno vodil asimetrično vojno proti Izraelu, mednarodno vojno pravo pa ni »ustvarjeno« za tovrstno vojskovanje, torej bi se mednarodno pravo v tem primeru lahko uporabljalo posredno med Izraelom in Libanom, namesto neposredno proti Hezbolahu (Ipsen, 2006).

V tem spopadu so se med žrtvami poleg civilistov znašli tudi pripadniki Združenih narodov. 25. julija 2006 je prišlo do najhujšega incidenta, ko so izraelske zračne sile izstrelile raketo zrak-zemlja na OP Khimam, v katerem so umrli vsi štirje pripadniki OGL, Team SIERRA, ki so bili takrat na dolžnosti. Poudariti je treba, da so se opazovalci takrat že nahajali v zaklonišču, kamor so se umaknili zaradi neposredne nevarnosti. V incidentu so bili ubiti pripadniki Avstrije, Finske, Kanade in Kitajske.

IDF se je za to dejanje opravičil in izrazil globoko obžalovanje za nenamerno smrt vojaških opazovalcev. Generalni sekretar OZN Kofi Annan je bil drugačnega mnenja, in sicer da je bil napad na opazovalce »načrten«. Viri pri

časniku *The Jerusalem Post* tudi navajajo, da so poveljujoči v UNTSO pred tragičnim dogodkom večkrat izrazili zahtevo IDF, da naj ne streljajo na OP Khiam (*The Jerusalem Post*, 26. julij 2006).

Odziv vlad ubitih opazovalcev je bil različen. Kanadski predsednik vlade Stephen Harper se ni strinjal z Annanom in je izrazil dvom, da so Izraelci namenoma izvršili napad. Avstrijska zunanja ministrica Ursula Plassnik je v telefonskem pogovoru izraelskemu sogovorniku sporočila, da je bilo bombardiranje področja nesprejemljivo in da naj se napadi prenehajo. Jane Lute, pomočnica generalnega sekretarja za mirovne operacije, je dejala, da je IDF večkrat streljal preblizu OP Khiam. Po njenih besedah je bilo 21 artilerijskih zadetkov v radiju 300 metrov, 12 v radiju 100 metrov, štirje zadetki pa so neposredno padli na OP Khiam. Napadi so se zgodili kljub temu da Hezbolah ni deloval v neposredni bližini baze. Po besedah irskega zunanjega ministrstva je visoki častnik irske vojske, ki je takrat deloval v južnem Libanonu, šestkrat opozoril IDF, da njihovi zračni napadi ogrožajo življenja vojaških opazovalcev (*CBC News*, 26. julij 2006).

Do napadov je bil kritičen tudi varnostni analitik in profesor dr. Clonan, ki se sprašuje, kakšno je ozadje oz. namen IDF, ko so z vodeno raketo uničili opazovalnico vojaških opazovalcev, ki so oči in ušesa mednarodne skupnosti v južnem Libanonu. Njegovo nestrinjanje z uradno izjavo IDF in izraelskih politikov podkrepi s tem, da je bil OP Khiam jasno videna, označena z velikimi napisi, ponoči osvetljena, postavljena na dominantnem terenu, kjer je stala že 30 let, in da je IDF imel koordinate OP Khiam. Na koncu se je vprašal, če ni namen IDF, da prežene Združene narode iz opazovalnic v južnem Libanonu in s tem pusti mednarodno skupnost v temi (Clonan, T., *The Irish Times*, 27. julij 2006).

Za Hezbolah je znano, da je imel rakete in ostalo infrastrukturo razporejeno po naseljih, kjer prebiva civilno prebivalstvo. To dejstvo ne opravičuje razglasitve tega območja za vojaški cilj. Izrael je celo namerno deloval po stavbah oz. domovih, ki niso bili vojaški cilj in so se v njih nahajali le otroci. Situacija bi bila drugačna, če bi to bili vojaški cilji in bi zaradi nesrečnega naključja umrli civilisti. Istočasno je tudi Hezbolah kršil mednarodno pravo z uporabo civilistov kot človeškega ščita (Bothe, 2006).

Druga libanonska vojna je na površje prinesla novega pomembnega igralca na varnostnem in političnem prizorišču. V tej vojni je bil namen Izraela osvoboditev ugrabljenih vojakov in uničenje Hezbolaha. Noben cilj ni bil dosežen in posledično je bil Hezbolah v arabskem svetu sprejet kot zmagovalec. Kritika izraelske javnosti, ki je bila ogorčena, ker vlada ni bila sposobna zaščititi lastnih prebivalcev, je bila dodatna voda na Hezbolahov mlin. Predvojni pritiski libanonske javnosti, da se Hezbolah, tako kot vse ostale milice, razoroži, so upadli. Novonastalo situacijo je slednji izkoristil in še povečal svojo moč.

5.2.1 Sirski begunci

Z začetkom sirske krize v začetku leta 2011 so v Libanon začele prihajati trume beguncev. Podatki UNHCR kažejo, da je bilo 31. julija 2018 v Libanonu registriranih 976.002 beguncev. Neuradno število beguncev je bilo še precej večje, vsaj nekaj sto tisoč več. Največja koncentracija beguncev je bila ob meji s Sirijo (<https://data2.unhcr.org/en/documents/details/65859>). Z dotokom beguncev, in s tem poceni delovne sile, so lokalni »poslovneži« začeli izkoriščati njihovo stisko. Padanje cen delovne sile je opazno vplivalo na odnos lokalnega prebivalstva do beguncev. Čutiti je bilo napetost, a obenem razumevanje, da je stiska beguncev in pohlep »poslovnežev« prevladujoči razlog za nepravična plačila in izkoriščanje.

Čeprav je meja med Sirijo in Libanom od leta 2015 za begunce zaprta, ti še vedno prihajajo s pomočjo tihotapcev. Politika omejevanja vstopa se je začela, ko sta avgusta 2014 Islamic State of Iraq and the Levant (ISIL)¹⁶ in Al-Nusra Front v mestu Arsal ugrabila vojake LAF in pripadnike varnostnih organov (Macaron, J. Arab Center Washington DC).

¹⁶ Akronim ISIL se nanaša na države, v katerih deluje teroristična organizacija (Ciper, Izrael, Jordanija, Libanon, Palestina, Sirija in Turčija), medtem ko se ISIS nanaša izključno na Irak in Sirijo. Leta 2014 se je teroristična skupina preimenovala v Islamic State (IS) (<https://www.britannica.com/story/is-it-isis-or-isil>).

Tabela 4: Sirski begunci v Libanonu in Jordaniji

Država	Št. sirskih beguncev	Št. preb. v državi	Št. beg. na tisoč preb.	Povp. stroški gostovanja beguncev	Prostovoljna vrnitev v Sirijo in tretje države po letih		
					2016	2017	2018
Libanon	1,4 mil. (657.628 reg.)	5,9 mio.	250	13 mrd. USD (2012–2015)	5.006	11.853	1.082
Jordanija	1,5 mil. (982.012 reg.)	9,9 mio.	140	2,5 mrd. USD (letno)	7.272	8.037	847

Vir: prirejeno po *Syrian Refugees in Jordan and Lebanon: The Politics of their Return*

V tabeli 4 predstavljeni podatki nam nazorno prikazujejo enormni pritisk na libanonsko gospodarstvo in njegovo prebivalstvo, ki ga povzroča sirs kobegunska kriza. Finančni pritiski na Libanon so bili zaradi begunskega vprašanja izredno veliki in so leta 2015 dosegli 5,65 milijarde USD, kar je takrat znašalo 11 odstotkov BDP. Ustanavljanje begunskih taborišč je v Libanonu prepovedano, kar ima za posledico razseljenost beguncev po vsem Libanonu, predvsem v najrevnejših predelih. Razlog za takšno politiko je v negativni izkušnji s palestinskimi begunci po arabsko-izraelski vojni iz leta 1967 (Macaron, J. Arab Center Washington DC).

5.3 Primerjalna analiza delovanja UNTSO OGL

5.3.1 Politično in varnostno okolje

Osamosvojitve Libanona leta 1943, ki je bil pod francoskim mandatom upravljanja, je prinesla parlamentarno demokracijo, temelječo na proporcionalnem sistemu razdelitve med posameznimi veroizpovedmi. Temeljila je na cenzusu iz leta 1932 (51 odstotkov kristjani, 22 odstotkov suniti, 20 odstotkov šiiti in 7 odstotkov druzi). Nezadovoljstvo muslimanskega dela prebivalstva in državljanska vojna (od leta 1975 do 13. oktobra 1990) sta oktobra 1989 privedli do Taifskega sporazuma, ki je na novo določil razdelitev

zastopanosti posameznih veroizpovedi in sekt v parlamentu. Med drugim je v tem sporazumu tudi zapisano, da se razorožijo vse milice, kar se, kot prej navedeno, ni zgodilo.¹⁷

Na varnostno in politično življenje so imele velik vpliv tudi številne oborožene milice in napadi, ki so jih te izvedle (glej tabelo 2). V obdobju od leta 1970 do vključno leta 2005 je 140 militantnih organizacij izvedlo 1.917 napadov, v obdobju od leta 2006 do vključno leta 2017 pa je 35 militantnih organizacij izvedlo 561 napadov. V obdobju 1970–2005 je bilo v povprečju 55 napadov letno, v obdobju 2006–2017 pa 51. Najpogosteje uporabljeno sredstvo za izvršitev napadov je bilo v obeh obdobjih eksplozivno telo (1.256 oz. 65,52 odstotka, 367 oz. 65,42 odstotka) in strelno orožje (460 oz. 24 odstotkov, 158 oz. 28,16 odstotka). Podatki kažejo, da je delež vrste uporabljenih sredstev za izvedo napadov ostal skoraj nespremenjen.

PLO je s svojimi napadi na Izrael dolga leta krojil usodo Libanona. Avgusta 1982 je bil PLO izgnan skupaj s svojim vodstvom zaradi izraelskega vojaškega posega. Na površje so prišle nove milice, med njimi tudi Hezbolah, ki je v tem obdobju izvedel odmevane napade na ameriško veleposlaništvo v Bejrutu (63 mrtvih), na oporišče ameriških marincev (241 mrtvih), francosko oporišče (58 mrtvih). Hezbolah se je ob podpori Irana (finance in oborožitev) začel vzpenjati v političnem življenju Libanona. Na volitvah leta 1992 je dobil 12 sedežev in postal parlamentarna stranka. Svoj vrh je dosegel po drugi libanonski vojni kot organizacija, ki je ovrгла mit o izraelski vojaški superiornosti. Do razorožitve Hezbolaha ni nikoli prišlo, kljub sporazumu iz Taifa, resolucijama Varnostnega sveta Združenih narodov št. 1559 (2004) in št. 1680 (2006), ki zahtevajo razorožitev vseh oboroženih milic (IDE, 18. julij 2017). Odgovornost za razorožitev Hezbolaha leži v libanonski državi. Manjka politična volja, mogoče korajža, poraja pa se tudi vprašanje, ali je Hezbolah nad državo, je v libanonski družbi prišlo do »libanonizacije Hezbolaha«,¹⁸ mogoče to ustreza še komu razen Hezbolahu ali ...?

¹⁷ Vpletanje tujih deležnikov v libanonsko politiko je nazorno prikazano z nenadnim odstopom premijerja Sada Haririja. Novembra 2017 je v času obiska v Savdski Arabiji nepričakovano podal odstopno izjavo kar preko TV. Čez mesec dni je Hariri svoj odstop preklical (Humud, C. 2018).

¹⁸ Takšno razmišljanje o vlogi Hezbolaha v libanonski družbi se pripisuje duhovnemu vodji, velikemu ajatoli Mohameđu Huseinu Fadlalahu, ki se je po koncu državljanske vojne zavzel za celovito vključevanje Hezbolaha v libanonsko politično življenje in za sodelovanje z ostalimi verskimi skupnostmi, še posebej s kristjani.

Sirska vojna je še dodatno razdelila že tako razdeljen Libanon. Koalicija političnih strank 14. marec je podprla upor proti Al Asadu, še posebej stranka Future Movement, katere predsednik je libanonski premier Saad Hariri. Haririjeve enote so se celo zapletle v spopade z Asadovo vojsko s pričakovanji, da bodo tako ojačali položaj sunitov v Libanonu ter obenem politično implozijo Hezbolaha in šiitske skupnosti. Krščanske skupine se k rušenju Asadove vladavine niso nagibale tudi zaradi vprašanja, kaj bi prinesla sprememba oblasti kristjanom in Levantu nasploh. Tudi libanonska cerkev ni molčala. Maronitski patriarh je apeliral na zahodne države, da naj režimu dopustijo možnost reformiranja (Kasapović, Globus, 10. november 2017).

Kako bi lahko ocenili vlogo Hezbolaha v Siriji? Po besedah M. Kasapović (Globus, 10. november 2017) v spopadih v Siriji in na Bližnjem vzhodu ni bilo nedolžnih ter da je bil Hezbolah na »boljši strani« ali recimo »manj slabi« strani kot Savdska Arabija in Haririjeva stranka Future Movement.

5.3.2 Begunci

Pred obdobjem državljanske vojne, to je pred letom 1975, niso obstajale meje med Palestinskimi begunskimi taborišči (PBT) in okoliškimi kraji. S koncem vojne so se zadeve spremenile in poleg vojaške varnostne meje je nastala tudi psihološka meja, ki je bila ustvarjena s pomočjo strahu. Libanonci so krivdo za nastanek državljanske vojne pripisovali drugim, namesto da bi jih iskali pri sebi. Ti »drugi« so bili predvsem Palestinci. Po koncu vojne v Libanonu ni bilo javne razprave o sami vojni in nujnih korakih, potrebnih za okrevanje in celjenje ran, ki so bile posledica državljanske vojne. Molk in osebne travme so rezultat spominov na vojno. V nekem smislu PBT danes služijo kot vojni spomin in domneven vzrok za izbruh državljanske vojne.

Do izbruha sirske krize so se v Libanonu spoprijemali »le« s problematiko palestinskih beguncev, ki so živeli v begunskih taboriščih. PBT so bila ničkolikokrat prizorišče resnih oboroženih spopadov med različnimi frakcijami ali družinami. PBT imajo izredno veliko stopnjo avtonomije, ki jo lahko primerjamo z *de facto* eksteritorialno entiteto, kar v praksi pomeni, da so izven libanonske jurisdikcije. Policija in vojska ne vstopata v PBT in sta s

tem neke vrste varno zatočišče za ubežnike, ki ga iščejo libanonski varnostni organi (Robyns, A. Group URD).

Po ocenah UNHCR se približno 5,6 milijona sirskih beguncev nahaja v sosednjih državah: Turčiji, Libanonu, Jordaniji, Egiptu in Iraku. Leta 2018 se je po podatkih iste agencije v Sirijo vrnilo okrog 37.000 beguncev. Glede na to da so se večji boji v Siriji končali, se pričakuje nadaljnje vračanje beguncev. Ovire za še hitrejšo vračanje so predvsem na področju, vezanem na osebne dokumente beguncev, njihovo lastnino in imetje, naborniki ter vprašanje amnestije za dezertarje. Po napovedih in pričakovanjih UNHCR se bo leta 2019 v Sirijo vrnilo približno 250.000 sirskih beguncev (Aljazeera, 11. december 2018).

Sirski begunci ne živijo v begunskih taboriščih, temveč so razseljeni po vsem Libanonu in prebivajo v najetih hišah, stanovanjih ali šotorih. Moramo poudariti, da Libanon gosti največ sirskih beguncev med vsemi državami glede na število prebivalcev. Podatki iz leta 2014 kažejo, da ta delež znaša kar 25 odstotkov vsega prebivalstva (Humud, 2018).

5.3.3 Delovanje vojaških enot OZN

Od prihoda prvih enot OZN v Libanon leta 1949 in do konca državljanske vojne leta 1990 so se pripadniki vojaških enot srečevali z različnimi izzivi in grožnjami, kar je vplivalo na njihovo delo. Nezdostna in lahka oborožitev pripadnikov UNIFIL ni omogočala ustrezne zaščite, zato so bili le-ti in vojaški opazovalci UNTSO prisiljeni ostajati v svojih bazah. Različne oborožene milice, oboroženi posamezniki, libanonska vojska, spopadi med njimi samimi ali z IDF so nemalokrat terjali tudi smrtne žrtve med pripadniki OZN. V obeh obravnavanih obdobjih se je dosledno upoštevalo pravilo nepristranskosti, kar je nazorno razvidno iz incidenta leta 2000, ko je Hezbolah izvedel napad v bližini UNP 4-7C. Nepristranskost v poročanju je še posebej izrazita v UNTSO, kjer morata oba vojaška opazovalca, ki sta iz različnih držav, potrditi dogodek. Takšen način dela, opazovanja in poročanja zagotavlja UNTSO spoštovanje ter navsezadnje fizično varnost.

Pritisk veleposlanice ZDA pri OZN N. Haley, ki je ostro kritizirala UNIFIL in njenega poveljnika irskega generalmajorja Mika Bearyja, je bil zelo odmeven, zaradi osebnega »napada« nanj in očitkov, da je »slep«, ker ne vidi Hezbolahove aktivnosti (Murtagh, P. <https://www.irishtimes.com/news/ireland/irish-news/irish-chief-of-unifil-backed-after-attack-by-us-ambassador-to-un-1.3205258>).

To je še en primer, ko so bile vse vojaške strukture, ki delujejo v južnem Libanonu, pod velikimi pritiski. Mnogokrat zaradi svoje neučinkovitosti ali mlačnosti kritizirana OZN se je na primeru reševanja bližnjevzhodnega varnostnega problema izkazala s svojo odločnostjo.

5.3.4 Ozemeljska nesoglasja

Po izraelskem umiku iz Libanona leta 2000 je med drugim ostalo nerešeno vprašanje območja Šebe (angl. *Shebaa Farms*), ki ga je leta 1967 okupiral Izrael. Območje, ki obsega približno 25 km² in leži južno od kraja Šeba na zahodnih pobočjih Mount Hermona, sestavlja 14 kmetij (angl. *Shebaa Farms*). Stališče Libanona in Sirije je, da ozemlje pripada Libanonu. Razmejitvena črta, ki so jo načrtali Združeni narodi, kaže, da je ozemlje območja Šebe pod izraelsko okupacijo. Po besedah sirskega zunanjega ministra Mualema rešitev tega problema ne bo mogoča, dokler bo to območje pod izraelsko okupacijo (Delo, 14. avgust 2008).

Nekdanji ameriški predsednik Carter je v časopisnem članku izrazil mnenje, da bi se Izrael moral umakniti tudi z območja Šebe, češ da pripada Libanonu (http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/07/31/AR200607310_0923.html?noredirect=on). Izrael trdi, da je to območje del sirskega Golanskega višavja, torej področja, ki ga je Izrael okupiral. Da bi bila situacija še bolj kompleksna, ne smemo pozabiti, da formalno meja med Libanonom in Sirijo še vedno ni določena.

Vas Ghajar, ki se skoraj dotika območja Šebe, je do vojne leta 1967 pripadala Siriji. Po okupaciji Golanskega višavja je bil Ghajar slabe tri mesece na nikogaršnjem ozemlju. Vaščani so s peticijo zahtevali in dosegli priključitev k Izraelu, saj so se smatrali kot del okupiranega Golana. Sčasoma se je vas

razširila proti severu na libanonsko ozemlje. Severni del je bil pod libanonskim nadzorom, južni pod izraelskim. Z izraelskim vojaškim posegom leta 1982 v Libanonu je Ghajar ostal pod nadzorom IDF vse do leta 2000, ko je OZN začrtal Modro črto (angl. *Blue Line*). Modra črta je razdelila vas na dva dela, čemur so vaščani nasprotovali. Vas je ostala razdeljena do začetka vojne leta 2006, ko je IDF znova okupiral tudi severni del.

17. novembra 2010 je izraelski varnostni kabinet (angl. *Security Cabinet of Israel*) izglasoval umik iz severnega dela Ghajarja, vendar je bil zaradi izbruha državljanske vojne v Siriji enostranski umik ustavljen (Haaretz, 17. november 2010).

Nedoločena morska meja med Libanonom in Izraelom je še en člen v verigi nesoglasij med sosednjima državama. U. S. Geological Survey je leta 2010 ocenil, da so v Levantskem bazenu (Sirija, Libanon, Izrael, Gaza in Egipt) velike zaloge plina in nafte. V poročilu libanonske banke Audi iz leta 2018 je navedeno, da bi Libanon s pridobivanjem plina lahko ustvaril prihodek v višini 200 milijard ameriških dolarjev (Humud, 2018).

Maja 2000, ko se je IDF umaknil iz Libanona, so Združeni narodi (UNIFIL) začeli z določanjem 120 km črte z imenom Modra črta, s pomočjo katere bi lahko potrdili popolni umik IDF iz Libanona. Modra črta ne prejudicira meje med državama, ampak je le črta umika izraelskih enot iz Libanona. S pomočjo Modre črte vojaški opazovalci in UNIFIL ugotavljajo kršitve na kopnem. Projekt označevanja Modre črte, ki ga izvaja tristranska projektna skupina (OZN, Libanon in Izrael), ni uradna razmejitvena črta, temveč je v pomoč vojaškim enotam in lokalnemu prebivalstvu. UNIFIL je do julija 2017 določil 282 točk vzdolž Modre črte in postavil 268 modrih sodov, ki služijo kot markerji (UNIFIL, 13. julij 2017).

Vsa odprta ozemeljska vprašanja bodo v prihodnosti zahtevala še ogromno naporov, predvsem pa politične zrelosti, ki je ne bodo vodili ozki in kratkoročni interesi določenih politik. Zagotovo bi k hitrejšemu razvoju in rešitvi nakopičenih problemov pripomogla odločna diplomatska kampanja »velikih držav«. Angažiranje velikih še ne zagotavlja pravične rešitve problemov, povezanih z ozemeljskimi težnjami in nesoglasji. Problematika je zelo kompleksna zmes nacionalnovarnostnih interesov držav, neposredno

vpletenih v konflikt, in geostrateških interesov držav podpornic ene ali druge strani. Pa vendar, napredek je viden tudi po zaslugi OZN, ki se neprestano trudi in vlaga ogromne napore za rešitev vseh odprtih žgočih problemov brez uporabe sile. Ekonomska vlaganja in gospodarski razvoj predvsem južnega Libanona bodo pripomogli k dodatnemu zmanjševanju napetosti na tem področju.

6 Sklep

Interesi, kot so ekonomski, politični, varnostni in interesi na sploh, imajo vsaj en skupni imenovalc – imeti vpliv, po možnosti odločilni, pri zadovoljevanju le-teh. Po drugi svetovni vojni so tako na Bližnjem vzhodu kot tudi drugje po svetu nastale nove države. Z nastankom države Izrael leta 1947 je v Palestini in celotnem arabskem svetu završalo. Lahko rečemo, da se je sočasno z ustanovitvijo Izraela na Bližnjem vzhodu začelo obdobje vojn med državami, medsebojnih spopadov različnih milic, terorističnih napadov, nenazadnje tudi prva hibridna vojna. Zgodilo pa se je tudi nekaj pomembnejšega, ne le za Bližnji vzhod, ampak za ves svet, to je način reševanja konfliktov. OZN je leta 1948, skladno s svojo ustanovno listino, ustanovil UNTSO, prvo misijo pod svojim okriljem, sestavljeno iz neoboroženih vojaških opazovalcev.

Misija UNTSO OGL zaradi spremenljivih varnostnih okoliščin predstavlja učinkovit mehanizem za preprečevanje stopnjevanja konflikta med Libanom in Izraelom. Obdobje širokega razmaha informacijsko-komunikacijske tehnologije nam omogoča, da do različnih informacij dostopamo tako rekoč v realnem času. S tem se drastično povečuje nevarnost lažnih novic, ki imajo lahko hude posledice, še posebej na nemirnem območju, kot je južni Libanon. Prisotnost vojaških opazovalcev na območjih, kjer, po raznih ocenah in analizah, obstaja večja možnost za kršenje resolucij, zmanjšuje manevrski prostor različnim deležnikom za morebitno prirejanje dejstev, povezanih s konfliktnimi dogodki. ILMAC, ki je bil predhodnica UNTSO OGL, je deloval v drugačnih varnostno-političnih okoliščinah kot OGL, brez tesnega sodelovanja z UNIFIL, ki je bil ustanovljen šele leta 1978. Ravno tesno sodelovanje med UNTSO OGL in UNIFIL je ustvarilo sinergijo, ki je skozi burno dogajanje, ne samo ob Modri črti, temveč na celotnem območju

delovanja, odločilno prispevala k relativno hitremu umirjanju napetosti in predvsem preprečevanju eskalacije dogodkov.

Vojaški opazovalci UNTSO, deklarirani kot vojaški strokovnjaki na misiji, so s svojim splošnim in strokovnim znanjem, prilagodljivostjo, čustveno inteligenco, odličnim poznavanjem ozadja dogodkov, zgodovine, politične situacije in vpliva zunanjih dogodkov, ključni dejavnik, ki so s svojim nepristranskim, analitičnim in celovitim poročanjem oči in ušesa OZN na terenu. Naloge UNTSO OGL namreč že same po sebi nakazujejo, kakšen profil častnika zahteva ta misija. Uspešno preiskovanje incidentov, spremljanje dogajanja na terenu in poročanje o kršitvah zahteva široko znanje ozadja konfliktov, razmerja moči na političnem področju, ekonomske situacije, vojaške oborožitve in sestave enot vpletenih strani, socialo, infrastrukturo in tudi časovno komponento dogodkov. Spopadi in nesoglasja med različnimi akterji (državnimi in nedržavnimi) so mnogokrat zahtevali posredovanje OZN in vojaških opazovalcev, ki so s svojim znanjem in pogajalskimi spretnostmi preprečili nadaljnje zaostrovanje in žrtve.

Misija UNTSO je edinstven primer delovanja OZN pri reševanju sporov s številnimi in dolgotrajnimi izkušnjami ter je neke vrste učni poligon za izvajanje ostalih vojaškoopazovalnih misij OZN. Prav tako so te izkušnje neprecenljive za vse pripadnike vojsk, ki sodelujejo v njej, tudi slovenske. Izkušnje iz sodelovanja pripadnikov Slovenske vojske so prav tako bogat vir znanja pri izvajanju usposabljanja, pri izvajanju izvidniških/opazovalnih nalog, ki so sestavni del izvajanja vseh vojaških vaj in nalog v mednarodnih operacijah in misijah. Glede na opravljeno primerjavo predstavljajo najboljšo kombinacijo skrbno izbranega kontingenta častniki, ki imajo dobre pogajalske in analitične sposobnosti, so prilagodljivi, predani timskega delu, odlično poznajo zgodovino bližnjevzhodnih konfliktov ter imajo sposobnost predvidevanja razvoja dogodkov na področju delovanja.

Marsikatero državo, predvsem »majhne«, kot so Avstrija, Švica, Belgija, Irska idr., napotujejo na to misijo večkrat iste pripadnike. Vsem pripadnikom, ki sodelujejo na tej misiji, predvsem pa domačinom, v spominu ostanejo tako dobra kot tudi neprofesionalna, sebična in nasploh slaba dejanja vojaških opazovalcev. Imena akterjev se večinoma pozabijo, ne pozabijo pa se imena držav, ki so jih napotile na misijo.

7 Literatura in viri

1. BBC News, 2005. *Amnesty for Lebanese ex-warlord*. http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4693091.stm, 23. 2. 2019.
2. Badram, T., 2009. *Hezbollah's Agenda in Lebanon*. Hudson Institute. <https://www.hudson.org/research/9800-hezbollah-s-agenda-in-lebanon>, 2. 2. 2019.
3. Carter, J., 2006. Stop the Band-Aid Treatment. *Washingtonpost*. <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/07/31/AR2006073100923.html??noredirect=on>, 9. 2. 2019.
4. Carter, J., 2017. What You Should Know About Hezbollah. *Providence*. <https://providencemag.com/2017/11/what-you-should-know-about-hezbollah/>, 17. 12. 2018.
5. Clonan, T. Israeli agenda may be to drive out the UN. *The Irish Times*. <https://www.irishtimes.com/news/israeli-agenda-may-be-to-drive-out-the-un-1.1263188>, 20. 1. 2019.
6. *Hamas*. <https://en.wikipedia.org/wiki/Hamas>, 30. 11. 2018.
7. Hansen, B., in Heurlin, B., 2011. *Lebanon: Strategic and Military Dimensions*. Copenhagen: Royal Danish Defence College. <http://www.fak.dk/publikationer/Documents/Libanon.pdf>, 20. 11. 2018.
8. Harper doubts UN post deliberately targeted. *CBC News*, 2006. <https://www.cbc.ca/news/world/harper-doubts-un-post-deliberatelytargeted-1.610506>, 20. 1. 2019.
9. Hezbollah Izraelu napovedal vojno. *Delo*, 2006. <https://www.delo.si/novice/svet/hezbollah-izraelu-napovedal-vojno.html>, 22. 1. 2019.
10. *High Level Military Group, Hizballah's Terror Army: How to prevent a third Lebanon war*. An assessment by the high level military group, oktober 2017. <http://www.high-level-military-group.org/pdf/hlmg-hizballahsterror-army.pdf>, 2. 2. 2019.
11. <https://www.unrwa.org/where-we-work/lebanon>, 13. 10. 2018.
12. Humud, C. E. Lebanon, *Congressional Research Service*. R44759, version 16 – updated. <https://fas.org/sgp/crs/mideast/R44759.pdf>, 6. 2. 2019.

13. IDF, 2017. *5 ways Hezbollah violates UN Resolution 1701*. [https:// www.idf.il/en/articles/hezbollah/5-ways-hezbollah-violates-unresolution-1701/](https://www.idf.il/en/articles/hezbollah/5-ways-hezbollah-violates-unresolution-1701/), 6. 2. 2019.
14. Ipsen, K., 2006. Israel verstößt gegen das Völkerrecht, und die Hisbollah achtet es erst gar nicht. *Netzwerk Friedenskooperative*. <http://archiv.friedenskooperative.de/themen/nahost25.htm>, 26. 1. 2019.
15. *Is it ISIS or ISIL*. <https://www.britannica.com/story/is-it-isis-or-isil>, 3. 2. 2019.
16. Javornik, M. (ur.), 1998. *Veliki splošni leksikon* (v osmih knjigah). Knjiga 4, Ka–Ma. Ljubljana: DZS.
17. Kasapović, M., 2017. Počinje novi sukob koji će uzdrmati svijet: gubitnici rata u siriji kreću u osvetnički pohod Na djelu je ofenziva ‘čudesne trojke’. *Globus*. <https://www.jutarnji.hr/globus/Globus-svijet/pocinjenovi-sukob-koji-ce-uzdrmati-svijet-gubitnici-rata-u-siriji-krecu-uosvetnicki-pohod-na-djelu-je-ofenziva-cudesne-trojke/6727851/>, 27. 2. 2019.
18. Kreye, A., Bothe, M., 2010. Als Rechtsbegriff hat der „Krieg“ ausgedient. *Sueddeutsche Zeitung*. <https://www.sueddeutsche.de/kultur/im-interview-rechtswissensch-aftler-michael-bothe-als-rechtsbegriffhat-der-krieg-ausgedient-1.423225>, 26. 1. 2019.
19. *Lebanon, Government and society*. <https://www.britannica.com/place/Lebanon/Government-and-society#ref23373>, 16. 1. 2019.
20. Macaron, J., 2018. Syrian Refugees in Jordan and Lebanon: The Politics of their Return. *Arab Center Washington DC*. http://arabcenterdc.org/policy_analyses/syrian-refugees-in-jordan-and-lebanon-the-politics-oftheir-return/#_ftn4, 2. 2. 2019.
21. Murtagh, P., 2017. Irish chief of Unifil backed after attack by US ambassador to UN. *The Irish Times*. <https://www.irishtimes.com/news/ireland/irish-news/irish-chief-of-unifil-backed-after-attack-by-usambassador-to-un-1.3205258>, 6. 2. 2019.
22. National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START), 2018. *Global Terrorism Database [Data file]*. <https://www.start.umd.edu/gtd>, 12. 12. 2018.
23. *OGL Aide Memoire*, ver. 8.1, 2018.

24. OGL *Information Book*, 2014.
25. Peteet, J., 2002. The Dilemma of the Palestinians in Lebanon in: Lebanon's Second. *Prospects for the Twenty-first Century*. University Press of Florida, <http://ufdcimages.uflib.ufl.edu/AA/00/01/16/85/00001/LebanonsSecondRepublic.pdf>, 23. 2. 2019.
26. Ravid, B., The Associated Press, 2010. Israel Approves Unilateral Pullout From Lebanon Border Town. *Haaretz*. <https://www.haaretz.com/1.5140722>, 9. 2. 2019.
27. *Resolucija Varnostnega sveta Združenih narodov*. 181. <https://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/7F0AF2BD897689B785256C330061D253>, 24. 11. 2018.
28. Robyns, A. *Protection challenges in a legal vacuum - the case of the Palestinian refugees in Lebanon*. <https://www.urd.org/Protectionchallenges-in-a-legal?artpage=4-4>, 6. 2. 2019.
29. Sancin, V. (ur.), 2009. *Mednarodno pravo oboroženih spopadov*. Ljubljana: PDRIU.
30. Shlomo, S., 2003. *Intelligence, Peacekeeping and Peacemaking in the Middle East*. http://oss.net/dynamaster/file_archive/090906/d1770f7e59914a565f3d5ee446a32fb5/019%20CH08%20Shpiro.doc, 20. 11. 2018.
31. Sirija in Libanon do zgodovinskega dogovora. *Delo*, 2008. <https://www.delo.si/novice/svet/sirija-in-libanon-do-zgodovinskega-dogovora.html>, 8. 2. 2019.
32. Šterbenc, P. *Zgodovina palestinsko-izraelskega spora*. <http://media.primorski.eu/media/attach/2012/03/sterbec.pdf>, 24. 11. 2018.
33. UN says 250,000 refugees could return to Syria in 2019. *Aljazeera*, 2018. <https://www.aljazeera.com/news/2018/12/250000-refugees-return-syria-2019-181211134022694.html>, 24. 2. 2019.
34. UN Security Council, 2006. *Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Force in Lebanon*. S/2006/560. https://unifil.unmissions.org/sites/default/files/560_f98ea8da-c02f-466d-8b2c-b478c045dd5a.pdf, 19. 1. 2019.

35. UN: Precision missiles hit UNTSO post. *Jerrusalem Post*, 2006. <https://www.jpost.com/Israel/UN-Precision-missiles-hit-UNTSO-post>, 19. 1. 2019.
36. UNIFIL, 2017. *Working with unifil, laf confirms 8 new blue line points*. <https://unifil.unmissions.org/working-unifil-laf-confirms-8-newblue-line-points>, 16. 2. 2019.
37. *United Nations Resolution*. 181, <https://www.britannica.com/topic/United-Nations-Resolution-181>, 11. 1. 2019.
38. *UNTSO SOP*, 2017.
39. *UNTSO*. <https://untso.unmissions.org/background>, 18. 11. 2018.
40. Videmšek, B., 2018. V Libanonu živeči Palestinci so žrtve segregacije, marginalizacije in celo apartheida. *Delo*. <https://www.delo.si/novice/svet/v-libanonu-ziveci-palestinci-so-zrtve-segregacijemarginalizacije-in-celo-apartheida-47967.html>, 12. 1. 2019.
41. Vuk, P., 2007. Spremembe v mednarodnem varnostnem okolju. *Bilten Slovenske vojske*. Avgust 2007-9, št. 1, str. 109–131.
42. Young, J. H., 2018. The future of Lebanon's political dynasties. *The National*. <https://www.thenational.ae/world/mena/the-future-of-lebanons-political-dynasties-1.760691>, 23. 2. 2019.

8 Seznam kratic

EU	Evropska unija
IDF	Israel Defense Forces
ILMAC	Israel/Lebanon Mixed Armistice Commission
LAF	Lebanese Armed Forces
OGL	Observer Group Lebanon
OP	Observation post
OVSE	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
OZN	Organizacija združenih narodov
PLO	Palestine Liberation Organization
SV	Slovenska vojska
UNDOF	United Nations Disengagement Observer Force

UNIFIL	United Nations Interim Force in Lebanon
UNMO	United Nations Military Observers
UNSCR	UN Security Council Resolution
UNTSO	United Nations Truce Supervision Organization
VO	Vojaški opazovalec
ZDA	Združene države Amerike
ZSSR	Zveza sovjetskih socialističnih republik